

Granskningsredogörelse

Grundläggande granskning 2024

Tåg i Bergslagen AB

April 2025

Carl-Magnus Stenehav, certifierad kommunal revisor

Inledning

Bakgrund

Av lagstiftning och god revisionssed följer att kommunens revisorer årligen ska granska alla verkställande organ som bedriver kommunal verksamhet. Bolagsstyrelsen ska förvalta och genomföra verksamheten i enlighet med ägarens uppdrag, lagar och föreskrifter. För att fullgöra uppdraget måste styrelsen bygga upp system och rutiner för styrning, uppföljning, kontroll och rapportering samt säkerställa att dessa rutiner tillämpas på avsett sätt. En bristfällig styrning och kontroll kan riskera att verksamheten inte bedrivs och utvecklas på avsett sätt.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med den översiktliga granskningen är att ge lekmannarevisorerna ett underlag till uttalande i revisionsberättelse. I dess uppdrag ingår att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om den interna kontrollen är tillräcklig.

Följande övergripande revisionsfrågor ska besvaras:

1. Utövar och vidtar styrelsen en tillräcklig styrning, kontroll och åtgärder inom sina ansvarsområden?
2. Är redovisat resultat för verksamheten förenligt med beslutade mål?
3. Är redovisat resultat för ekonomin förenligt med beslutade mål?

Revisionskriterier i granskningen utgörs främst av aktiebolagslagen 8:4 och följsamhet till mål och budget 2024.

Metod och avgränsning

Den översiktliga granskningen har skett genom dokumentanalys. I tid avgränsas granskningen i huvudsak till år 2024. I övrigt se "syfte och revisionsfrågor". Respektive granskningsområde bedöms med hjälp av signalsystem: grön (tillräckligt), gul (delvis), röd (otillräckligt) eller grå (går ej att bedöma).

Berörda tjänstepersoner har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Sammanfattning

Övergripande revisionsfrågor	Revisionell bedömning	Kommentar
Utövar och vidtar styrelsen en tillräcklig styrning, kontroll och åtgärder inom sina ansvarsområden? <i>Baseras på delfrågor i avsnitt 1-4</i>	Gul	Styrelsens styrning, kontroll och åtgärder inom sitt ansvarsområde har delvis varit tillräcklig under år 2024. Ett par utvecklingsområden har noterats i granskningen. Detta innefattar exempelvis att någon uppföljning av verksamhetsmålen/aktiviteterna inte skett för helår 2024. Någon uppföljning av de verksamhetsmässiga målen som framgår av ägardirektivet sker inte.
Är redovisat resultat för verksamheten förenligt med beslutade mål? <i>Baseras på delfråga 5a</i>	E/T	Någon uppföljning kopplat till mål/aktiviteterna som styrelsen fattat beslut i <i>Verksamhetsplanering 2024</i> sker inte i samband med bokslutet. Uppföljning per augusti har styrelsen tagit del av vid september mötet. Eftersom ingen uppföljning sker för helår 2024 innebär det att vi inte kan uttala oss om bolaget når uppsatta mål för verksamheten.
Är redovisat resultat för ekonomin förenligt med beslutade mål? <i>Baseras på delfråga 5b</i>	Grön	Resultat för ekonomin är i huvudsak förenligt med beslutade mål. Vi grundar detta på att årets resultat uppgår till 0,1 mnkr. Bolaget har återbetalat 89,6 mnkr till ägarna enligt gällande fördelningsprinciper som framgår av aktieägaravtal.

Rekommendationer

För att utveckla verksamheten lämnas följande rekommendationer till styrelsen:

- För att utveckla bolagets målstyrning rekommenderas att aktiviteterna/målen/områdena kompletteras med måtetal i de fall det är görligt.
- Väv in de verksamhetsmässiga målen som framgår av ägardirektivet i bolagets målstyrningsarbete/verksamhetsplan.
- I samband med ekonomisk prognos i tertialrapportering tydliggör nivåer på eventuell återbetalning till ägarna.
- I samband med bokslutet följ upp aktiviteterna/målen som framgår av *Verksamhetsplanering 2024*. Detta i syfte att få en heltäckande bild av bolagets verksamhet, mål och aktiviteter för helår.

Granskningsiakttagelser

Revisionsfrågor		Bedömning	Noteringar
1. Verksamhetsplan	a) Har styrelsen antagit en plan för sin verksamhet?	Grön	Styrelsen beslutade om dokumentet <i>Verksamhetsplanering 2024 – summerad version</i> 2023-11-17 § 77
2. Budget	a) Har styrelsen antagit en budget för sin verksamhet?	Grön	Styrelsen beslutade om budget för 2024, 2023-11-17 § 77
3. Mål	a) Finns mål formulerade för bolagets verksamhet?	Grön	<p>Enligt ägardirektivet anges att bolaget på uppdrag av de regionala kollektivtrafikmyndigheterna ska upphandla, organisera och samordna spårbunden regional kollektivtrafik för Bergslagsregionens fyra län: Dalarna, Gävleborg, Västmanlands och Örebro län. I ägardirektivet framgår att ägarnas gemensamma mål med trafiken är:</p> <p>Övergripande mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Medborgarnas tillgänglighet till arbetsmarknad, studier och vardagliga fritidsaktiviteter ska öka. • Bolaget ska bidra till att öka det kollektiva resandet • Bolagets trafik ska upplevas som trygg för alla. • Bolaget ska öka sin positiva påverkan på klimat och miljö. <p>Strategiska mål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tågtrafiken ska nå fler människor och koncentreras därför till starka stråk. • Samarbete om trafikering ska eftersträvas med närliggande kollektivtrafiksystm. • Tågtrafiksystemet ska vara tillgängligt för personer med funktionsvariation. <p>Enligt dokumentet <i>Verksamhetsplanering 2024</i> innehåller denna sex olika områden som styrelsen följer. Inom dessa områden finns olika aktiviteter för respektive område. Områdena avser:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kund och marknad • Trafik och Infrastruktur • Strategi och Ekonomi • Administration och HR • Fordon • Verksamhet

Granskningsiakttagelser

Revisionsfrågor		Bedömning	Noteringar
3. Mål	b) Finns mål formulerade för bolagets ekonomi?	Grön	I ägardirektivet framgår inget finansiellt mål för bolaget. I budget antagen av styrelsen 2023-11-17 § 77 framgår av budget för år 2024 uppgår till ett resultat på 0,3 mnkr.
	c) Är målen uppföljningsbara (mätbara)?	Gul	I <i>Verksamhetsplanering 2024</i> framgår inga mätbara mål. Aktiviteterna har inte mätbara indikatorer kopplat till sig.
4. Rapportering och åtgärder	a) Har styrelsen upprättat instruktion för rapportering till styrelsen?	Grön	Styrelsen antog 2024-05-17 § 31 instruktion för verkställande direktören där det framgår att VD ska handha den löpande förvaltningen i bolaget. I denna anges bl.a att löpande rapportering om utvecklingen av bolagets verksamhet, däribland utvecklingen av bolagets resultat, ställning och likviditet samt information om viktiga händelser samt då behov föreligger ska ske till styrelsen. Styrelsen har 2024-05-17 § 31 antagit arbetsordning och gäller till styrelsens första sammanträde efter nästkommande ordinarie årsstämma. I arbetsordning för styrelsen beskrivs ansvarsfördelning och vad styrelsen ska besluta om. Ekonomisk rapportering ska ske vid varje styrelsesammanträde.

Granskningsiakttagelser

Revisionsfrågor		Bedömning	Noteringar
4. Rapportering och åtgärder	b) Fokuserar rapportering på måluppfyllelse för verksamhet?	Grön	<p>Enligt bolaget sker uppföljning av Verksamhetsplaneringen minst två gånger per år inom bolaget, men rapporteras till styrelsen en gång per år. I granskningen har vi tagit del av uppföljning av bolagets <i>Verksamhetsplanering 2024</i> per augusti som skedde vid styrelsemötet 2024-09-25 §55. Rapporteringen sker genom att aktiviteter bedöms utifrån röd, gul eller grön status. Av rapporteringen går det att utläsa att 24 av 31 aktiviteter sker enligt plan 6 aktiviteter sker enligt gul bedömning dvs det finns hinder/frågetecken för att komma vidare. En aktivitet kopplat till kartlägga framtida upphandlingsbehov sker ej enligt plan. Enligt uppgifter kommer arbetet påbörjas under hösten och flyttas över till verksamhetsplan 2025.</p> <p>I ägardirektivet framgår att ägarna har gemensamma mål med trafiken, dessa framgår av revisionsfråga 3 a. Någon uppföljning av dessa mål sker inte från bolaget sida, vissa av målen följs upp av ägarna. Den rapportering som sker till ägarna sker genom <i>Rapport tåg i Bergslagen</i> som sker fyra gånger per år. Rapporten struktureras utifrån perspektiven; kund, trafik och fordon med tillhörande nyckeltal. Det sker även en rapportering i form av <i>Bolagsstyrningsrapport</i> där ägarnas uppdrag med bolaget redovisas.</p>
	c) Fokuserar rapportering på måluppfyllelse för ekonomi?	Grön	<p>Uppföljning av ekonomin sker vid samtliga av styrelsemötena. I tertialrapport 2 2024 per augusti beslutad av styrelse 2024-09-25 §56 framgår att bolaget redovisar ett resultat efter finansiella kostnader på 64 mnkr och prognos för 2024 uppgår till 35 mnkr. I prognostiserat belopp har inte hänsyn till återbetalning till ägarna beaktats.</p>
	d) Vidtar styrelsen tydliga åtgärder för att nå mål för verksamheten?	Grön	<p>Styrelsen fick vid styrelsemötet 2024-09-25 §55 en rapportering avseende verksamhetsplaneringen för 2024. Merparten av aktiviteterna, 77 % beräknas uppnås. I rapportering och i protokoll framgår att aktiviteten gällande upphandlingsbehov, kommer ett arbete att påbörjas under hösten och flyttas över till verksamhetsplan för 2025. I sakavstämningen anges att för resterande aktiviteterna skulle dessa genomföras under året och därmed uppnås. Därav behövde inte styrelsen vidta några ytterligare åtgärder.</p>

Granskningsiakttagelser

Revisionsfrågor		Bedömning	Noteringar
	e) Vidtar styrelsen tydliga åtgärder för att nå mål för ekonomin?	Grön	Vid tertialrapport per augusti redovisar bolaget en prognos på 35 mnkr. I årsbokslut 2024 framgår att bolaget redovisar ett resultat på 0,1 mnkr, vilket innebär att bolagets resultat understiger budgeterat nivå på 0,3 mnkr. Under året har bolaget återbetalat 89,6 mnkr till ägarna, enligt fördelningsprinciper som framgår av aktieägaravtal.
5. Måluppfyllelse	a) När bolaget uppsatta mål för verksamheten?	E/T	Någon uppföljning kopplat till mål/aktiviteterna som styrelsen fattat beslut i <i>Verksamhetsplanering 2024</i> sker inte i samband med bokslutet. Detta innebär att vi inte kan uttala oss om bolaget når uppsatta mål för verksamheten. Styrelsen har vid mötet 2025-02-20 fått en rapportering av verksamhetsåret.
	b) När bolaget uppsatta mål för ekonomin?	Grön	I årsbokslut 2024 framgår att bolaget redovisar ett resultat på 0,1 mnkr, vilket innebär att bolagets resultat understiger budgeterat nivå på 0,3 mnkr. Bolaget har återbetalat 89,6 mnkr till ägarna, enligt fördelningsprinciper som framgår av aktieägaravtal. Anledningen till överskottet på 89,7 mnkr beror i huvudsak på högre trafikintäkter 23 mnkr, viten 35 (tågoperatör), lägre kostnader för banavgift och elförbrukning på 15 mnkr med anledning av lägre trafikleverans från operatör.

2025-04-03

Uppdragsledare

Henrik Fagerlind

Projektledare

Carl-Magnus Stenehav